Utdannings-
direktoratet

Tilbakebetaling av statstilskudd

Friskolene kan ikke benytte statstilskudd og skolepenger til å dekke tilbakebetalingskrav fra Utdanningsdirektoratet. Disse midlene skal i sin helhet brukes slik at de kommer elevene til gode.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 07.05.2021

Vi er opptatt av å følge opp at statstilskuddet og skolepengene blir brukt på elevene. Dette gjør vi ved å føre tilsyn med friskolenes økonomistyring.

Hvis vi avdekker at en friskole har brukt statstilskuddet og skolepengene på en slik måte at det ikke har kommet elevene til gode, kan vi kreve midlene tilbakebetalt fra skolen.

Tilbakebetaling

Kunnskapsdepartementet kom i oktober 2016 med en presisering om at friskolene ikke kan bruke statstilskudd og skolepenger til å dekke slike krav. Det er fordi en slik bruk av statstilskuddet og skolepengene ikke vil komme skolens elever til gode. Vi legger departementets forståelse til grunn i våre tilbakebetalingskrav. Kravet må dekkes av den eller de som har beriket seg på bekostning av friskolen, eller med andre midler slik at tilbakebetalingen ikke går utover elevene.

For ordens skyld vil vi understreke at dette kun er aktuelt i de tilsynene der vi kommer frem til at statstilskudd og skolepenger ikke har kommet elevene til gode, jf. friskoleloven § 6-3.

Presisering fra Kunnskapsdepartementet – 07.10.2016

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref:
Vår ref: 16/4157-
Dato: 07.10.2016

Presisering av forståelsen av friskoleloven § 6-3 ved krav om tilbakebetaling av statstilskudd som følge av brudd på friskoleloven § 6-3, jf. § 7-2 a annet ledd annet punktum

Friskoleloven § 6-3 om krav til bruken av offentlige tilskudd og skolepenger

Friskoleloven § 6-3 fastsetter at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode og at det er forbudt å gi både direkte og indirekte utbytte til eierne eller deres nærstående.

I Prop. 84 L (2014–2015) Endringar i privatskolelova mv. (nytt navn på loven, nye godkjenningsgrunnlag m.m.) heter det:

«Hensynet bak kravet i privatskoleloven § 6-3 er at friskolene er betrodd oppgaven med å stå for barn og unges opplæring som et alternativ til den offentlige skolen, og at statstilskudd og skolepenger dermed skal brukes til dette formålet.»

Departementet viser også til økonomiforskrift til friskoleloven § 5 første ledd første og annet punktum:

«Statstilskot og skolepengar frå elevane skal nyttast til å gi opplæring i samsvar med godkjenninga etter friskolelova. Statstilskotet og skolepengane skal brukast det året tilskotet blir gjeve eller skolepengane kravd inn.»

Krav om tilbakebetaling av statstilskudd etter

friskoleloven

Ved brudd på bestemmelser i friskoleloven med forskrifter kan det med hjemmel i friskoleloven § 7-2 a benyttes ulike reaksjoner, herunder krav om tilbakebetaling av statstilskudd. Paragraf 7-2 a åpner for å kreve tilbakebetalt for mye utbetalt tilskudd og tilskuddsmidler som er brukt i strid med loven og tilhørende forskrifter. Det ligger til forvaltningens skjønn å vurdere om tilbakebetaling skal kreves i det enkelte tilfelle.

Tilbakebetalingskrav kan systematisk deles i tre grupper:

- Krav som følge av brudd på friskoleloven § 6-3 (utbytteforbudet)
- Krav som følge av brudd på økonomiforskriften kapittel 3, 4 og 5
- Krav som følge av for mye utbetalt tilskudd

Praksis i enkelte saker de siste årene har vist at friskoler har benyttet statstilskudd og skolepenger til å dekke tilbakebetalingskrav. Ved tilbakebetalingskrav som skriver seg fra brudd på friskoleloven § 6-3, dvs. forhold som nevnt i første kulepunkt ovenfor, har denne praksisen etter departementets syn hatt uheldige utslag som ikke samsvarer med forutsetningen i § 6-3 om at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode. Dette fordi skolene på denne måten finansierer tilbakebetalingen ved bruk tilskuddsmidler og skolepenger, i stedet for at de midlene som er tatt ut av skolen som ulovlig utbytte til eierne eller deres nærstående føres tilbake og benyttes til å dekke tilbakebetalingskravet.

Å benytte statstilskudd og skolepenger til å betale tilbakebetalingskrav som stammer fra at det tidligere ulovlig er ført midler ut av virksomheten er verken nødvendig eller hensiktsmessig for å gi elevene opplæring i samsvar med godkjenningen. Disponeringen kommer dermed ikke elevene til gode. Tvert imot vil en slik disponering innebære at elevene blir skadelidende ettersom tilskudd og skolepenger som skal benyttes til deres opplæringstilbud, i stedet blir benyttet til å dekke et tilbakebetalingskrav. Departementet vil derfor presisere at det er i

strid med friskoleloven § 6-3 å benytte statstilskudd og skolepenger til å dekke tilbakebetalingskrav som følge av brudd på friskoleloven § 6-3.

Krav om tilbakebetaling etter voksenopplæringsloven kapittel 4

Voksenopplæringsloven § 23 første ledd har tilsvarende ordlyd som friskoleloven § 6-3. Bestemmelsenes formål er også det samme.

Departementet viser til de betraktninger som det er redegjort for ovenfor. På denne bakgrunn anser departementet at voksenopplæringsloven § 23 første ledd må tolkes på samme vis som friskoleloven § 6-3 når skoler godkjent etter voksenopplæringsloven kapittel 4 ilegges tilbakebetalingskrav med hjemmel i voksenopplæringsloven § 26 annet ledd annet punktum.

Konklusjon

Departementet legger til grunn at det er i strid med friskoleloven § 6-3 og voksenopplæringsloven § 23 første ledd å benytte statstilskudd og skolepenger til å dekke tilbakebetalingskrav som følge av brudd på friskoleloven § 6-3 eller voksenopplæringsloven § 23 første ledd. For ordens skyld understrekes at tilbakebetalingskrav som følge av brudd på økonomiforskriften kapittel 3, 4 og 5 eller for mye utbetalt statstilskudd ikke omfattes av denne presiseringen.

Departementet ber direktoratet om på egnet måte å informere skoler godkjent etter friskoleloven og voksenopplæringsloven kapittel 4 om denne lovforståelsen. Departementet forutsetter at lovforståelsen legges til grunn for disponeringer av offentlige tilskudd og skolepenger som finner sted etter at dette er gjort kjent for skolene.

Med hilsen

Ellen Cathrine Arnesen (e.f.)
avdelingsdirektør

Roger Spidsberg
seniorrådgiver

Forsinkelsesrenter ved tilbakebetalingskrav

Hvis vi oppdager at en friskole har brukt statstilskudd og skolepenger på en slik måte at det ikke har kommet elevene til gode, vil vi som en hovedregel bruke forsinkelsesrenter hvis skolen ikke betaler tilbake innen fristen.

Vi vil som hovedregel også bruke forsinkelsesrenter i tilfellene der friskolene får innvilget nedbetalingsordninger, på lik linje som ved krav der fristen for tilbakebetaling er gått ut.

Skolen kan ikke dekke forsinkelsesrentene med statstilskudd og skolepenger.

Presisering fra Kunnskapsdepartementet – 25.06.2019

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref:
Vår ref: 19/3021-1
Dato: 25. juni 2019

Bruk av forsinkelsesrenter ved innkreving av tilskudd med hjemmel i friskoleloven § 7-2a og voksenopplæringsloven § 26

Friskoleloven § 7-2 andre ledd andre punktum og

voksenopplæringsloven § 26 andre ledd andre punktum fastsetter at departementet1 kan kreve tilbake for mye utbetalt tilskudd og tilskuddsmidler som er brukt i strid med loven, i strid med forskrifter gitt med hjemmel i loven eller i strid med forutsetningene for godkjenningen.

Departementet vil vise til at krav om tilbakebetaling systematisk kan deles i tre grupper:

- a) Krav som følge av brudd på friskoleloven § 6-3 og voksenopplæringsloven § 23 (utbytteforbudet)
- b) Overskudd utover 25 % av totalt inntektsgrunnlag, jf. økonomiforskriften § 6-3 siste ledd og forskrift til voksenopplæringsloven kapittel 4 § 6-5 siste ledd, som fastsetter at slike midler uoppfordret skal betales tilbake til Utdanningsdirektoratet.
- c) Krav som følge av for mye mottatt tilskudd.

I departementets brev til direktoratet av 6. juli 2011, 6. oktober 2011 og 25. oktober 2016 med retningslinjer for tilskudd til friskoler og skoler godkjent etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven heter det:

«Når tilskuddsforvalter har reist krav om tilbakebetaling og fristen for tilbakebetaling er gått ut, skal Finansdepartementets retningslinjer for departementets fastsettelse av rentesats for forsinkelsesrenten benyttes»

I retningslinjene står det ikke noe om bruk av renter i de tilfeller der skolen får innvilget en nedbetalingsordning for krav om tilbakebetaling. Departementet ber direktoratet som hovedregel benytte forsinkelsesrenter etter forsinkelsesloven i de tilfeller der det innvilges nedbetalingsordninger, på lik linje som ved krav der fristen for tilbakebetaling er gått ut.

Departementet la i brev til direktoratet av 7. oktober 2016 til grunn at det er i strid med friskoleloven § 6-3 og voksenopplæringsloven § 23 første ledd å benytte statstilskudd og skolepenger til å dekke tilbakebetalingskrav som følge av brudd på bokstav a) ovenfor. Departementet legger på samme måte til grunn at renter på krav som følge av brudd på friskoleloven § 6-3 og voksenopplæringsloven § 23 heller ikke kan dekkes av

statstilskudd eller skolepenger.

Departementet ber om at direktoratet på egnet måte gjør dette kjent for skoler godkjent etter friskoleloven og voksenopplæringsloven kap. 4.

Med hilsen

Lars Vasbotten (e.f.)
avdelingsdirektør

Roger Spidsberg
seniorrådgiver

Har du spørsmål?

Statsforvalteren veileder friskolene om regelverket.